

GLEDALIŠKI LIST

KR. NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

IZHAJA 1., 10., 20. V MESECU

CENA 6 DIN

Fran Govekar:

Okoli Danilovega jubileja.

Nobena umetnost ne vpliva tako neposredno, tako popularno, tako močno, tako naglo in tako trajno na ljudstvo, kakor dramatična. Dramatična umetnost je najmogočnejša vojska v vojnih in mirnih časih.

H. Laube.

Gospod Anton Cerar Danilo se pripravlja na jubilej svojega petdesetletnega igralskega delovanja. Pol stoletja slovenski igralec! Naša zgodovina ga še ne pozna, in kdo ve, kdaj proslavi naše gledališče drugi tak jubilej?

187 let bo letos, odkar so doživeli ljubljanski Slovenci sploh prvo slovensko dramsko predstavo v gledališču, a le 78 let, odkar lahko govorimo o slovenskem gledališču. Med temi 78 leti jih je 50 preživel Danilo v službi slovenske Talije. Le 28 let je torej preteklo pred prvim nastopom g. Danila na slovenskem odru, ko so naši predniki sistematično začeli gojiti dramsko umetnost.

Najstarejši aktivni slovenski igralec je Danilo, in le prav majhno število gospodov in dam živi med nami, ki so igrali našim dedom in očetom še pred Danilom, že marsikoga pa ni več med živimi, ki je igral z njim vred in je pozabljen.

Ob Danilovem jubileju sem poiskal svoje zapiske, posetil nekaj najstarejših pionirjev in pionirk naše Talije, si zabeležil njih spomine in jih izpopolnil s študijem literature.

V popolnitev Ant. Trstenjakove zgodovine naj podam te »drobtine, da ne vzamejo konca«. Morda bodo kdaj koga zanimali. Da se zavemo, kaj smo po 78 letih dosegli, je treba vedeti, kaj smo bili in kaj smo imeli, iz lastnih idealov pa lahko sklepamo, kako visoko se povzpno vsaj naši vnuki, dokler morda končno ne doseže človeštvo v umetnosti Talije tistega viška, o katerem je sanjari pokojni Boris Putjata.

Nekaj imen in dogodkov naj torej dvignem iz pozabnosti ter zabeležim nekaj podrobnosti v ilustracijo 78 letne slovenske borbe za razvoj in napredek našega gledališča. Kdor ve še kaj več in bolje, pa naj te skromne zapiske popolni!

Početki slovenskega gledališča segajo nazaj do l. 1670. Študentje ljubljanskih jezuitskih šol so v podturnskem gradu predstavljali biblijsko igro »Raj in padec prvih staršev«. Leta 1721 pa so škofjeloški kapucini začeli prirejati pasijonske igre v slovenskem jeziku. Igralci so bili škofjeloški meščanje in kmetje iz raznih gorenjskih vasi. Natančneje poroča o teh predstavah Anton Trstenjak.*

Leta 1670 je bila torej menda prva slovenska dramatska predstava v Ljubljani. Potem ni nad sto let nikakega zanesljivega sledu, da bi se kdaj igralo slovenski. Peter pl. Radics je bajè zasledil nemško knjigo nekega Tomaža Markaviča »Glück auf dem Herrn dr. Johann Philipp... von Thomas Markawitsch, Carniolano... gesandt von Gorizia den 5. Merz 1735 und gedruckt zu Nürnberg, ki se zelo sumljivo baha s svojim slovenskim gledališčem.

Markavič, ljubljanski meščan, pripoveduje v tej poslanici, da ima njegovo »npravno vzorno« gledališče v Ljubljani »skrbno izbrane tragedije in komedije slavnih pisateljev«, »igralce umetnike sicer tuje narodnosti«, 50.000 tolarjev, »zbranih med Slovenci in plodonosno naloženih,« ter »izvrsten domač igralski naraščaj«. Tuji igralci so se z Bohoričevo(!) slovnico bajè v enem letu tako dobro naučili slovenščine, da so igre ne le prevajali, nego jih celo sami spisovali... Ako bi bilo možno verjeti temu Markaviču, so imeli Slovenci okoli l. 1735 izvrstno gledališče.

Toda o kakšnih slovenskih predstavah, igralcih in rokopisih ali tiskanih igrah iz te dobe ni nobenega sledu.*

Tako bo resnica, da je šele proti koncu 18. veka Žiga Zois baron Edelstenski zbudil slovensko dramatiko. Jakob Zupan, učitelj in orglavac v Kamniku, je pač okoli l. 1780 zložil po besedilu p. Jana Damascena spevoigro »Belin«. Ali pa se je »Belin« kdaj uprizoril, o tem nimamo glasu.

* Glej knjigo Ant. Trstenjaka »Slovensko gledališče«, l. 1891 izdalo »Dramatično društvo« v Ljubljani!

* Glej »Slovan«, 3., 1904/5, pag. 139—142!

IVAN PERDAN, Ljubljana

Veletrgovina specerijskega blaga.

Glavna zaloga Ciril in Metodovih vžigalic.

Cvetličarna „Niza“

LJUBLJANA, PREŠERNOVA ULICA ŠT. 30

sprejema naročila na šopke, vence, aranžmaje i. t. d. i. t. d.
Priporoča se cenjenemu občinstvu. — Konkurenčne cene.

Baron Žiga Zois je začel zbirati slovenske pesmi, ki so jih — seveda za dobre nagrade — zapeli laški operisti v starem stanovskem gledališču z velikanskim uspehom pred navdušenim slovenskim občinstvom. Slovenske pesmi so peli laški pevci med l. 1770—1780.

Toda baron Zois je hotel spraviti na oder tudi slovensko igro. Na Zoisovo prigovarjanje je priredil Anton Linhart Richterjevo veseloigro »Feldmühle« ter je spisal po nji prvo slovensko veseloigro »Županova Micika«, ki se je igrala z odličnimi diletanti l. 1789.

Ze l. 1790 je izšla druga Linhartova dramatska prireditev, namreč »Veseli dan ali Matiček se ženi« (po Beaumarchaisovi satiri »Figarova ženitev«). Tudi Valentin Vodnik je moral kaj storiti za slovensko gledališče ter je poslovenil igro »Tinček Petelinček«, ki so jo igrali otroci leta 1803 v ljubljanskem gledališču.

Po Zoisu in Linhartu se ni nihče brigal za slovensko dramatiko. Le v Novem mestu in Vipavi so poskušali z gledališkimi igrami. Kaj so igrali in kdo je igral, ne vem. Leta 1848 pa se je ustanovilo v Ljubljani »Slovensko društvo« ki si je postavilo nalogo, prirejati tudi gledališke predstave. Na čelu tega agilnega društva bila politik in urednik dr. Janez Bleiweis in pisatelj Fran Malavašič. Društvo je priredilo l. 1848 po posebni milosti Nemcev v gledališču dvanajst »besed« (muzikalnega, pevskega in deklamčnega vzporeda) in predstav (»Županova Micika« A. Linharta, »Goljufani stavec« Kotzebueja, »Tat v mlinu ali Slovenec in Nemec« Čeha Štěpánka, »Zmešnjava nad zmešnjavo« Kotzebueja, »Veseli dan ali Matiček se ženi« A. Linharta, »Dobro jutro« V. K. Klicpere, »Rodrigo in Elvira«, dramo Josipa Jelačiča, »Ključec je od smrti vstal« in »Vdova in vdovec« Kotzebueja.)

Igrali in peli so seveda diletantje brezplačno. Lepi uspehi teh gledaliških predstav so navdušili Slovence, da so začeli v svojem optimizmu in v naivni veri v mlado svobodo že misliti na ustanovitev stalnega slovenskega gledališča v Ljubljani.

KRZNARSTVO P. SEMKO

LJUBLJANA, TURJAŠKI TRG ŠT. 1.

Priporočam bogato izbiro kožuhovine. — Nizke cene.

OBLEKE IN ČEVLJE

kupite najceneje in najboljše v naši detajlni trgovini na Erjavčevi cesti št. 2 nasproti Dramskega gledališča.

Trpežnost, dobro blago, brezhibna izdelava in nizke cene, to je naša reklama. Državnim uslužbencem se daje proti primerni garanciji tudi na obroke.

Konfekcijska tovarna Fran Derenda & Cie., Ljubljana

Leopold Kordeš je prvi izprožil misel,* naj bi se v Ljubljani ustanovila delniška družba, ki bi vzdrževala slovensko gledališče s stalnimi, plačanimi igralci. Žal, da se Kordeševa ideja zaradi slabega odziva imovitih krogov ni uresničila, nego so se vrnili hitro olupani Ljubljančanje zopet k cenejšemu, dasi tudi slabšemu sistemu diletantstva.

V »Slovenski Bčeli« iz leta 1851. so pod naslovom »Med in pelin« razne vesti o važnih narodnih in slovanskih dogodkih. Takrat so bile zveze severa in juga bolj idealne nego sedaj; pa tudi za važne kulturne zavode je bilo tu in tam več navdušenja. Po Češkem je v tej dobi potoval pisatelj - dramatik in igralec Tyl s svojo igralsko družbo po deželi in je s predstavami budil vnemo za narodno stvar. Toda Čehi so spoznali, da jim je treba velikega narodnega gledališča v Pragi. (Prej je bilo gledališče nemško, češko se je igralo le na manjših odrih.) V »Slov. Bčeli« beremo leta 1851. v junijski številki:

»Kakor je znano, se bode Češko gledališče u Pragu stavilo — cela Češka k temu denarje zbira. Še ni dolgo, kar se je zbirati začelo in že je u samem Pragu 40.279 rajnišev sr. podpisanih. Največo sumo je podpisal deželni odbor (14.000 rajn. sr.), potem knez Jan Lobkovic (6000 rajn.), Jindřih grof Chotek (4000 rajn.), grof Jan Kolovrat Krakovski (4000), posestnik Max Berger (2000), Žlahtnek Laumel (1000). Neki prijatelj s Češkega nam piše, da bi bil naš poprejšnji presvitli cesar Ferdinand za ta namen 26.000 daroval. Časopisi od tega pa nič niso še pisali.«

To priliko je porabil urednik Anton Janežič, da je začel agitirati za slovensko gledališče in je pristavil: »Ni davno, kar se je meni od slovenskega gledališča v Ljubljani prav sladko sanjalo.«

Janežič je potem porabil vsako priliko, da je opozarjal na važnost slovenskega gledališča. Na strani 190. čitamo:

»2. maja ste bile v narodnej čitalnici u Reči (Fiume) igrane dve slovanski igri: Hervatska vernost in Bila koja god. Vse je bilo polno in vse veselo; prav lepo in izverstvo se je igralo. Slavjani u Reči serčno žele, da bi jih diletanti skoraj spet s kako slavjanskoj igroj razveselili. Tako se zbuja in razvija tudi u jako potalijančenih mestih pravi naravslavski duh matere Slave, kada bodo od smerti ustala mesta ponemčena. — Slovensko gledališče bi mnogo pomagalo.«

* Dne 28. novembra 1848 v »Illyr. Blatt« (št. 4).

Remington mod. 12

najnovjši ameriški pisalni stroj
radio aparate in sestavne dele

dobavlja samo trrdka

Franc Bar pisalni stroji **Ljubljana**

Telefon 407 Cankarjevo nabrežje 5 Telefon 407

V julijski številki čitamo:

»Nekoliko Jugoslovancev, ki se na Praških šolah uče, je pripravilo k tiskanju lepo zbirko dosedaj neizdanih serbskih narodnih pesmi. Mladež jugoslovanska bode donesek te knjige darovala »za češko gledališče u Pragu.«

Zanimivo je tudi, kako se je zbiralo za češko narodno gledališče celo pri nas. »Slovenska Bčela« poroča leta 1851. o tem gotovo z namenom, da bi pokazalo Slovencem, s kako vnemo grejo Čehi na delo za svoje narodno gledališče:

»Veselo je čitati po raznih novinah, kako zbirka za češko gledališče u Pragu lepo napreduje in od dne do dne raste. U treh nedeljah se je podpisalo za to lepo reč več ko 11.000 rajnišev. Šele nekatere mesce se zbira, in že je ukupej več ko 70.000 rajn. srebra. Ne samo po Českem so Slavjani vneti za to narodno napravo, tudi na Dunaju, celo u Milanu, ja u Londonu se zbira, se jasno sveti slavjanska ljubav in vzajemnost. Slavní odbor, ki je zato reč u Pragu bil izvoljen, se trudi in dela na vso moč, da bi ta imenitna reč srečno od rok šla; zato je po vseh kronovinah naše carevine postavil nekatere iskrene domorodce in vlastence, ki naj denarje za ta namen zbirajo in o svojem času u Prag pošljejo. Za Štajersko je izvoljen gost dr. Zaruba u Gradcu, za Koroško gost dr. Holeček u Celovcu, oba jednoglasno, »per acclamationem«. Vse se može, če se sile bratske slože!«

A mi? Takrat smo bili veseli, da se je nam sanjalo o slovenskem gledališču v Ljubljani!

Nalogo »Slovenskega društva«, ki je bila zadušena že l. 1851., je prevzela šele l. 1861 ustanovljena »Ljubljanska čitalnica.*

Ko so l. 1851 Nemci vrgli iz dež. gledališča slovenske predstave, je ostala slovenska dramatika 10 let brez vsake strehe. Šele ljubljanska čitalnica jo je sprejela z ljubeznijo ter jo gojila s požrtvovalnim navdušenjem.

Kakšna je bila tačas Ljubljana? Imela ni niti enega slovenskega društva! — Slovenci so bili ali člani nemške kazine ali nemškutar.

* Prva čitalnica je bila goriška, ustanovljena l. 1848!

V. BESTER ATELJE „HELIOS“

Oglejte si slike, izdelane v najmodernejšem slogu!

Aleksandrova cesta 5. Telefon interurb. 524.

Manufakturna
trgovina

Fabiani & Jurjovec

LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA ŠTEV. 5.

Točna in solidna postrežba. — Cene zmerne.

skega Streleskega društva ali pa navidezno neutralne Filharmonične družbe. Reakcija je po l. 1849 neizprosno zadušila vsak ljubljanski narodni pojav.

Samo l. 1858 je videla Ljubljana slovensko slavnost ob V. Vodnikovem rojstnem domu v Šiški in v stanovskem gledališču v Ljubljani. Slavnost je priredil dr. Lovro Toman. »Beseda« v gledališču je imela poleg Titlove uverture še osem pevskih točk, dve deklamaciji in živo sliko. Razen pevcev filharmonične družbe so sodelovali mnogi drugi gospodje in dame pod vodstvom A. Nedvéda. Zanimivo je, da je v živi sliki nastopila v nemi vlogi »Slovenije«, ki je ovenčala Vodnikovo podobo, igralka nemškega gledališča.*

* Letopis Narodne čitalnice v Ljubljani za l. 1911, str. 24 . . .

(Dalje prih.)

Spomini na Dunaj.

(Konec.)

II.

Tu je bila publika precej drugačna, zvečine dijaki in konservativske, katerih mnoge so med prestavo sledili v partituri ali klavirskem izvlečku. Bili so zvečina stalni gostje. Med njimi ste bile dve veliki stranki, občudovalci tedaj nepriljubljenih pevcev, tenorista Winkelmann in baritonista Reichmann, ki ste tekmovali, katera bo bolj aplavdirala svojemu ljubljencu, in ki ste se združile v mogočno falango, ako sta oba nastopila (n. pr. v »Lohengrinu« ali v »Tannhäuserju«).

Po ložah bogataši, dame v elegantnih toaletah in z dragim nakitjem, v parterju občinstvo srednjih slojev bolj preprosto, a semtertam tudi kričeče napravljeno, gospodje v salonskih oblekah, vmes kaka uniforma, — tu na galeriji pa »uboga para« v delavniškem krilu, a polna navdušenja in ljubezni do umetnosti.

Pazite pri nakupu čevljev na znamko 'Peko'

Tovarne Tržič.

Podružnice:

Ljubljana, Breg 20 in
Aleksandrova cesta 1.

Podružnice:

Zagreb, Račkoga ulica 3
Beograd, Knez Mihajlova
br. 44.

Najpopolnejši in najcenejši domači izdelek.

Z otvoritvijo novega dvornega gledišča na Ringu 1887 se je zlasti v poletnem času prav lahko dobilo cenejše sedeže ker je med Dunajčani, ki niso mogli pozabiti svojega starega gledišča, vladala neka averzija proti novi stavbi, pri kateri so pogrešali intimnosti stare. Posečali so ga pa pridno vsi tuji obiskovalci Dunaja. Ko se mu je 10 let pozneje pridružilo nemško narodno gledišče, kjer se je raz najcenejšega prostora videlo in slišalo izborna, nudila se je za malenkosten denar prilika k izbornim predstavam. Uprizarjale so se prvotno zlasti ljudske igre (Anzengruber), interesantne za primeru z dvorom pa so bile predstave klasikov (pri še znižanih cenah). Sedaj se je najširšim plastem občinstva, zlasti meščanskim, uradniškim in obrtniškim krogom podala možnost, posetiti gledišče.

»Karlovo gledišče« in »Gledišče ob Dunajčici« ste gojili opereto. V zadnjem je bil ljubljeneec Girardi, oboževan zlasti od ženstva. O njem so pripovedovali, da ne pozna nobene note, a ima tako izborn muzikalen spomin, da zna svoj pevski part, ko mu ga preigra njegov korepetitor; kar je najbrž samo anekdota. Kot komik je nastopal v nekaterih ulogah zaporedoma po 100 do 200krat v sezoni.

Na Dunaj so prihajali gostovat tudi tuji umetniki ali cele gledališke družbe. Vzbudile so vselej veliko zanimanje med zavednimi dunajčani. — Stanoval sem pri nekem Ogru, ki je imel agenturo. Njegova žena je bila rojena Dunajčanka. A niti on niti ona nista nikdar obiskala gledišča. Zelo sem se začudil, ko mi je ob priliki, ko je gostovala slavljenka Sara Bernhardt, gospa povedala, da poide v gledišče in v naivni odkritosrčnosti pristavila: »Jaz sicer ne razumem nobene besede francoski in mi bo torej gotovo dolgočas, — pa moram vendar le iti k predstavi, ker je to nobel.« Može in celo verjetno je, da je imela več vrstnic, ki so iz take »noblese« posečale nerazumne jim tuje predstave, dočim za domače niso imele ni časa, ni denarja, ni razumevanja.

Interesantna je bila jedna uprav internacionalna operna predstava v gledišču ob Dunajčici. Datuma žal ne morem navesti, ker so moji zapiski v Gorici bili izgubljeni, a da bi jih iskal po »virih«, ni časa, ni prilike. Peli so opero »Rigoletto«. Naslovno ulogo je pel

TONI JAGER-ČERNE & Ko.

TRGOVINA Z ROČNIMI DELI IN VOLNA V RAZLIČNIH BARVAH

LJUBLJANA, DVORNI TRG ŠTEV. 1

Fr. Herzmansky, Ljubljana

Prva najstarejša cvetličarna se je priselila iz Prešernove ulice na Stari Trg števil. 3

Priporoča se cenjenemu občinstvu.

španski baritonist d' Andrade v italijansčini, bil je pevski in igral-ski pač najboljši Rigoletto, kar sem jih čul, in teh je veliko število. V ulogi Gilde je nastopila gospa Saville, takrat članica opere v Parizu, kmalu nato angažirana na Dunajsko opero, — vojvoda pa je bil Slovenec Naval - Pogačnik, mladi, takrat v Berlinu angažirani tenorist, ki je kmalo nato postal ljubljeneč dunajske publike kot član dvorne opere. Ta v dobroti namen prirejena, več-jezična predstava je bila zelo interesantna in imela sijajen uspeh. Ostala mi je v najboljšem spominu.

Istotako je bila znamenita predstava Ibsenovih »Strahov« po neki italijanski družbi s slavnim Zacconijem v ulogi Osvalda. Ker sem že takrat obvladal italijansčino in ker sem znal svojega Ibsena skoro na pamet, sem ji prisostvoval z največjim užitkom in zanimanjem. Da je bila tedaj zbrana mala italijanska kolonija in da so se italijanski dijaki udeležili skoro polnoštevilo, ter da je pri južni živahnosti in temperamentnosti bilo grozovito priznanje, je umevno.

To je nekoliko skromnih spominov na dunajsko gledališko življenje, o katerih upam, da vsaj nekoliko zanimajo tudi druge rojake.

Dr. Fr. Göstl.

Kriza evropskih gledališč.

(Konec.)

Tudi v Franciji ni gledališke krize; v zadnjem času je prenehalo sicer v Parizu, v središču francoskega gledališkega življenja, dvoje gledališč: Théâtre Vandervillé in Coppeaujevo gledališče »Vieux Colombier«, ki se je borilo za nove cilje. Zato pa je nastalo troje novih dramskih gledališč: Théâtre d'Etoile, Théâtre de la Madeleine in drugo dramsko gledališče v Théâtre des Champs Elysées.

Na Poljskem je precejšnja gledališka kriza v Torunu in Grundziazmu, ker mestne uprave ne morejo plačevati vedno rastočih deficitov. V Krakovu je po vojni prenehalo dvoje gledališč, v Lvovu pa povzroča gledališko krizo to, ker je gledališč preveč (tri poljska

ANT. KRISPER

Mestni trg 26. — — Božična in novoletna darila.

Opero, opereto, svetovne pevce in moderne plesje Vam proizvaja samo
dober

gramofon

A. Rasberger, Ljubljana

Tavčarjeva (Sodna) ulica števil. 5.

Tvorniška zaloga najboljših angleških aparatov znamke „Glas svojega gospoda“.

in eno židovsko gledališče), krivo pa je temu tudi nestrokovnjaško in slabo vodstvo. Nameravajo redukcijo. V Varšavi je gledališče v lepem razvoju. Od prevrata je bilo zaprto samo eno manjše dramsko gledališče. Varšavska opera in dve drami, ki so bile last ruske države, so prešle pod upravo varšavskega magistrata, pri čemer dobiva opera tudi državno podporo ($\frac{1}{4}$ deficita). Gledališča so podrejena oddelku umetnosti pri ministrstvu javne prosvete, ki odobrava proračune, ima vpliv na personalne zadeve in ima svojega zastopnika v operni komisiji za repertoar.

Najhujše je izbruhnila gledališka kriza v Franciji in v Italiji. V Madridu so bila v sezoni 1924—25 zaprta štiri gledališča (Madrid, ki ima 300.000 preb., ima 22 stalnih gledališč, 14 biografov, sceno za bikožorbe za 14.000 ljudi, 2 varijeteja, stalen cirkus).

Vzrok krize iščejo strokovnjaki v preobilici gledališč, v nezadostnem povišanju vstopnine, v pomanjkanju novitet, posebno pa v nevarni konkurenci športnih iger, zabavnih podjetij, kinematografov in radiotelefonov, ki odvzemajo občinstvo posebno opernim gledališčem. Podobne tožbe slišimo tudi iz Italije. Gledališke družbe, ki jih je v Italiji 72 in nadomeščajo naša stalna gledališča, propadajo in večina njih finančno životari. Obisk je slab posebno pri dramskih gledališčih. Vzrok temu je konkurenca biografov in visoko obdavčenje vstopnic (10 %) pa tudi nezadostna umetniška kvaliteta igralcev. Kritiki Virgilio Tulli zato zahteva, naj se ustanovi za vzgojo igralcev državni zavod. Na drug način pa je skušala to stanje izboljšati skupina mladih pisateljev in igralcev v Milanu, ki so bili prepričanja, da je naše sedanje gledališče preveč literarno in premalo gledališko in da more prinesiti rešitev le povratek k prvotni čisto gledališki formi, k ljudski italijanski komediji in lutkarskim igram. Ustanovili so v Milanu dvojne intimnih gledališč, na katerih se je igralo večinoma v primitivni scenariji. Obe gledališči pa sta propadli iz finančnih vzrokov, tako da je danes edino stalno dramsko gledališče v Italiji Pirandellov Teatro d'Arte v Rimu, ki poleg Pirandellovih iger uprizarja tudi najmodernejšo dramatično produkcijo. Finančna stiska italijanskih gledališč je

Ali že veste,

da kupite najcenejše in najlepše damske, krasne tunike, bluže in krasne zimske suknje samo pri trdkci

FRAN LUKIČ, LJUBLJANA, PRED ŠKOFIJO 19

„RIBA“

specialna trgovina vsakovrstnih rib

J. OGRINC

Ljubljana, Gradišče poleg Schumija

Vsaki dan sveže sladkovodne in morske ribe

tako težka, da se je na letošnjem kongresu gled. sindikatov splošno zahtevalo podporo države. Tako M. Rutte, ki pristavlja, da je gledališka kriza evropski pojav, ki izhaja iz današnje dobe in jo skušajo vsi narodi vsak po svoje premagati. Jasno je, da je to vprašanje pereče tudi za nas.

RAZNO.

John Howard Lawson: Processional.

Pisec te izvirne, povsem amerikanske štiridejanke, ki ni ne burka ne drama, temveč »jazz symphony of American life«, je še skoro začetnik. Izražati hoče značilno gibanje ameriškega življenja, oni mogočni, zdaj ironični, zdaj tragični trušč, ki nima jasnega pomena, a vendar osvaja tvoriteljski napor. Mladi dramatik je tako rekoč izumil novo tehniko. Pri tem je izrabil slovstveno vrsto, ki se v Združenih državah imenuje »vaudeville«, t. j. kavarniški koncert, prepleten s prijetnimi atrakcijami in »skeči«, si vzel za vzor tudi smešno opereto in novinarstvo z najbolji kričevimi dogodki. Zapletek je vzet iz dnevnih novic: gre za stavko v premogarskem okolišu. To je pretveza, da šnujejo mimo nas kakor v procesiji raznolike osebe, prizadele ob najsilovitejših ali najsaljivejših prizorih. Požar, uboj, posilstvo se vrste med glashenimi paradami, pričkanjem, trgovanjem in mešetarjenjem, med parodijami. Prisostvuješ celo ponočni seji Ku Kluks Klana in nagloma prirejeni ženitvi med obešencem, ki se je vnovič obudil v življenje, in med nosečo mladenko, ki je pravkar še omahovala med kinom, plesom in vlačugarstvom. Vsa zadeva je pristno ameriška: nesmiselna in obenem privlačna.

K.

O lužiskem gledališču.

Najmanjša vejica Slovanstva, lužiški Srbi (200.000 duš), nimajo stalne pozonice, pač pa mnogo dobrovoljskih čet, ki hodijo igrati po vaseh. Prvi tak nastop je bil v Budišinu l. 1862. s Klicperovo burko »Rohwin štýl-rohač«, ki jo je iz češčine prevzel dr. Handrik Čěsla. Do danes imajo tiskanih okoli šestdeset iger, izvirnih kakor preloženih iz raznih svetovnih slovstev, a še večje število čaka založnika. Njih seznam je sestavil Fr. Kral v priročni knjižici »Naše džiwadlo« l. 1914. Od mlajših pesnikov obeta Józef Nowak največ. Od starejših dramatikov je najboljši prvak lužiskih piscev,

Carinsko posredniški špedicijski bureau

Maribor,
Jesenice.

Ljubljana,
Kolodvorska ulica 41.

J. Bart-Cišinski (1856—1909). Spisal je prvo samostalno lužiško dramo »Na Hrodzišču« (1880), prvi del zamišljene trilogije »Milecy«, poetskega pomnika izgubljenega polabskosrbske neodvisnosti. Iz iste dobe je snov Jurčičevega »Tugomera« (1876). Bartova »Činohra w piecch jednanjach« nas vede v daljno davnino, ko so bili Milecy vladajoči srbski rod in ko so se jeli uvajati krščanski redovi na Milčansko. Peterodejanka ima krasna mesta, znamenit je prizor svečnikov pri žrtvah kakor tudi Zabojevi spevi. Wjeleslaw je idealna postava, nositelj avtorjevih misli. Miliduch je knez (wješč), ki je padel l. 806. blizu Hvernafelda proti vojski frankovskega kralja Karla Velikega.

DRAMA.

DRUGA MLADOST.

Veseloigra v treh dejanjih s prologom.

Spisal K. Scheinpflug. Poslovenil Fr. Bradač.

Režiser: Zv. Rogoz.

Dr. Klement, notar	Gregorin
Brazda, veletrgovec	Peček
Justina, njegova žena	Medvedova
Tina, njegova hčerka	Nablocka
Hinko Melihar, prof. nar. gospodarstva	Rogoz
Terezija, njegova žena	Juvanova
Stanislav Melihar, njegov sin	* *
Orlov	Kralj
Novolna	Rogozova
Katrica	Vida
Barica	Ježkova
Pisar	Košič
Tuj gospod	Danilo
Oštir	Osipovič

Prolog se odigrava v gostilni sreskega mesta, I. dej. v Pragi v stanovanju veletrgovca Brazde, II. in III. istotam v pisarni notarja Klementa.

Krasno izbiro raznovrst. pohištva

nudi Vam po izredno zmernih cenah velezaloga pohištva, tapetniških izdelkov, žime in morske trave trdka

Peter Kobal (Kranj), podr. Ljubljana-Kolizej

Zanesljivim plačnikom tudi na obroke.

MLEKO

polnomastno, pasterizirano in vedno sveže
dostavljajo na dom

Združene mlekarne d. d., Ljubljana

Majstrova 10. — Telefon 446.

HENRIK IV.

Tragedija v 3. dejanjih. Spisal L. Pirandello. Prevel S. Škerl.

Režiser: O. Šest.

... (Henrik IV.)	Rogoz
Markiza Matilda Spina	Marija Vera
Njena hči Frida	M. Danilova
Mladi markiz Carlo di Nolli	Peček
Baron Tito Belcredi	Levar
Doktor Dionisio Genoni, zdravnik	Osipovič
Štirje mladi ljudje, preoblečeni v tajne svétnike Henrika IV.:	
Prvi: Landolfo (Lolo)	Jerman
Drugi: Arialdo (Franco)	Smerkoli
Tretji: Ordulfo (Momo)	Jan
Četrti: Bertoldo (Fino)	Sancin
Giovani, sluga	Plut

Dva lakaja v kostumih. Kraj: samotni dvorec v Umbriji. Čas: sedanjost.

PROFESOR STORICIN.

Drama v 4. dej. — Spisal L. Andrejev. — Poslovenil J. Vidmar.

Režiser: M. Skrbinšek.

Storicin Valentin Nikolajevič, profesor	Levar
Jelena Petrovna, njegova žena	Rogozova
Volodja } sinova {	Jan
Sergej } sinova {	Sancin
Modest Petrovič, brat Jelene Petrovne	Lipah
Telemahov, Prokopij Jersejevič, profesor	Skrbinšek
Savič, Gavril Gavrilovič	Cesar
Ljudmila Pavlovna	Šaričeva
Mamikin	Jerman
Dunjaša, služkinja pri Storicinovich	Gorjupova
Tekla, kuharica Modesta Petroviča	Rakarjeva
Genadij, vojaški sluga	Smerkoli

Najugodnejši nakup igrač in primernih daril pri tvrdki

Vaso Petričič nasl. Samec

LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠTEV. 21.

OBRT GOSPE WARRENOVE.

Drama v 4 dejanjih. Spisal B. Shaw, Prevel M. Skrbinšek.

Režiser: M. Skrbinšek.

Gospa Kitty Warrenova	Nablocka
Vivie, njena hči	Medvedova
Sir George Crofts	Skrbinšek
Praed	Kralj
Pastor Samuel Gardner	Cesar
Frank, njegov sin	Drenovec

Kraj: 1., 2. in 3. dejanje: Haslemere v Surreyju, 4. v Londonu.

OPERA.

HOFFMANNOVE PRIPOVEDKE.

Fantastična opera v 3 dejanjih (s prologom in epilogom), napisal J. Barbier. Uglasbil J. Offenbach. — Dirigent: A. Balatka. — Režiser: F. Bučar.

Hoffmann	Banovec	Crespel	Zupan
Olympia	Kocuvanova	Andrej, Cocciniglia,	} Rus Josip
Giulietta	Poličeva	Pitichinaccio, Fran	
Antonia	Čaletova-Lovšetova	Nikolaj	Potučkova
Lindorf, Coppelius,	} Rumpelj	Hermann	Šubelj
Dappertutto, Mirakel		Luther	Rus Fran
Spalanzani	Mohorič	Glas matere	Ropasova

Gostje, dijaki, služinčad. — Prolog in epilog se godi v Lutherjevi krčmi v Berlinu, 3. dejanje v Münchenu. — Prva predstava v Parizu l. 1881.

GLUMAČI.

(I Pagliacci.)

Drama v dveh dejanjih. — Besedilo in glasba R. Leoncavalla.

Dirigent: A. Balatka.

Režiser: O. Šest.

Canio	Orlov	V »Commediji« v drugem dejanju:	
Nedda	Lovšetova	Pagliaccio	Orlov
Tonio	Holodkov	Colombina	Lovšetova
Beppo	Mohorič	Taddeo	Holodkov
Silvio	Mitrovič	Harlekin	Mohorič

Vrši se v Calabriji sredi preteklega stoletja.

Osnutek za nove dekoracije izvršil arhitekt Rohrmann.

ZAJUTRKOVALNICA

ZAJUTRKOVALNICA

T. MENCINGER

Ljubljana, Sv. Petra cesta 43

PRISTNA VINA!

NIZKE CENE! --

POVRATEK.

Glasbena drama v enem dejanju. Napisal Srgjan Tučič. — Vglasbil Josip Hatze. — Dirigent: A. Neffat. — Režiser: E. Kralj.

Ivo Orlov	Doko, berač Rumpel
Jela, njegova žena Jenikova	Luka, kmet Rus
Kata, njegova žena Potučkova	Marta, vaška koketa Korenjakova
Stanko, premožen kmet Balaban	

Kmetje, kmetice. — Godi se v Dalmaciji na kmetih dandanes. — Božični večer.

LICITARSKO SRCE.

Balet v treh slikah. Scenarij sestavil in glasbo zložil Kr. Baranović. — Plese naštudirala: M. Tuljakova. Dirigent: M. Polič.

Mladenič	Golovin
Medičar	Meglič
Cigan	Jančar
Pijanec	Povhe
Mladenka	Tuljakova
Njegovo srce	mala Jezeršek
Njeno srce	mala Jakše

Mladeniči, dekleta, starci, starke, otroci, tamburaši, gajdaši, cigani, ciganke, gostilničarji na žegnanju.

Medene figure: štiri dekleta, štirje fantje, šest konj, šest velikih src.

I. slika: Pred cerkvico pred biagoslovom. Cerkveni praznik. II. slika: Medičarjev šotor. III. slika: Kakor prva.

POZIV NA PLES.

Baletna pantomima. Sestavila M. Tuljakova. Glasba od C. M. v. Weberja. Dirigent: Dr. Svara.

Pijerot	Golovin
Prva pijereta	Tuljakova
Druga pijereta	Moharjeva

Priporoča se
delikatesna
trgovina

FRANC KOS

LJUBLJANA
Židovska
ulica 5

IZBIRA RAZNOVRSTNIH SPECIJALITET

Primerna božična in novoletna darila — Cene nizke

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"><tr><td style="text-align: center; padding: 5px;">EN GROS</td></tr><tr><td style="text-align: center; padding: 5px;">KONFEKCIJA LASTNA IZDELAVA</td></tr><tr><td style="text-align: center; padding: 5px;">EN DETAIL</td></tr></table>	EN GROS	KONFEKCIJA LASTNA IZDELAVA	EN DETAIL	„ELITE“ D. Z. O. Z. LJUBLJANA, PREŠERNOVA ULICA 9 ~ Največja konfekcijska trgovina ~ Mojstrsko krojena damska in moška oblačila
EN GROS				
KONFEKCIJA LASTNA IZDELAVA				
EN DETAIL				

CAPPRICCIO ESPAGNOLE.

Baletna slika. Sestavila po ideji M. Fromanove M. Tuljakova. Glasba od N. Rimskega - Korsakova.

Dirigent: Dr. Švara.

Španjolska plesalka	Tuljakova
Prvi ioreador	Golovin
Drugi ioreador	Jančar

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

Drama:

Začetek ob 20. uri zvečer.

1. januarja petek	ob 15. uri pop. Periferija . . .	Izven
	ob 20. uri zv. Zapeljivka . . .	Izven
2. " sobota	Profesor Storicin	Red C
3. " nedelja	ob 15. uri pop. Kraljice Vitke	
	kresna noč. Mlad. predstava	Izven
	ob 20. uri zv. Pegica mojega srca	Izven
4. " ponedeljek	Veronika Deseniška	Red F
5. " torek	Zaprto.	
6. " sredo	ob 15. pop Veronika Deseniška	Izven
7. " četrtek	Druga mladost	Izven
8. " petek	Zapeljivka	Red B
	ob 15. pop. Pegica mojega srca	
9. " sobota	Dijaška predstava	Izven
10. " nedelja	ob 15. uri pop. Pegica mojega srca	
	Ljudska predstava po zniž. cenah.	Izven
	ob 20. uri zv. Profesor Storicin	
	Ljudska predstava po zniž. cenah	Izven
11. " ponedeljek	Druga mladost	Red A
12. " torek	Zaprto.	
13. " sredo	Henrik IV. Premiera	Izven

Božična in novoletna darila v veliki in okusni izbi
po nizkih cenah priporoča

M. Tičar, Ljubljana

Šelenbugova ulica 1 in Sv. Petra cesta 23

14.	„	četrtek	Profesor Storicin	Red D
15.	„	petek	Zaprto.	
16.	„	sobota	Henrik IV.	Red E
17.	„	nedelja	ob 15. pop. Kraljice Vitke kresna noč. Otroška predstava po zni- žanih cenah	Izven
			ob 20. uri zv. Henrik IV.	Izven
18.	„	ponedeljek	Krpan mlajši	
19.	„	torek	Zaprto.	
20.	„	sreda	Obrt gospe Warrenove. Premiera	Izven

Opera:

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

1.	„	petek	ob 15. uri pop. Netopir	Izven
2.	„	sobota	Orfej v podzemlju	Red D
3.	„	nedelja	Manon	Izven
4.	„	ponedeljek	Zaprto.	
5.	„	torek	Povratek, Favnova noč, Svatovac	Red A
6.	„	sreda	Hoffmannove pripovedke . . .	Izven
7.	„	četrtek	Zaprto.	
8.	„	petek	Orfej v podzemlju	Red F
9.	„	sobota	Eva	Red E
10.	„	nedelja	Prodana nevesta. Gostuje ga. Mana Žaludova in g. Zdenko Knittl Ljudska predstava po zniž. cenah.	Izven
11.	„	ponedeljek	Zaprto.	
12.	„	torek	Hofmannove pripovedke . . .	Red F
13.	„	sreda	Glumači, Povratek	Red B
14.	„	četrtek	Orfej v podzemlju	Red C
15.	„	petek	Vihar. Simfonična pesnitev za ve- liki orkester, soli in zbor. Koncert v vel. dvorani Union. Začetek ob 20. uri zv.	
16.	„	sobota	Srce iz lecta, Poziv na ples, Ca- pricio Espagnole	Red D
17.	„	nedelja	ob 15. uri pop. Aida. Gostuje ga Žaludova in g. Zdenko Knittl. Ljudska predstava po zniž. cen.	Izven
18.	„	ponedeljek	Zaprto.	
19.	„	torek	Glumači, Povratek	Red C